

حکمت

نامه امام حسین به محمد بن حنفیه از کربلا

بسم... الرحمن الرحیم

از حسین بن علی به محمد بن علی و کسانی از بنی هاشم که نزد اویند.
اما بعد، گویی که دنیا هرگز نبوده است و گویی که آخرت پیوسته هست! والسلام.

درباره نقش زنان در برپایی عزای حسینی

اولین روضه خوان‌ها

امیر مسروری

کارشناس مذهبی

بر سر اولین مجلس روضه سیدالشهدا در تاریخ اختلاف است. گروهی واحسینا را در گودال قتلگاه اولین روضه مستند تاریخ می‌دانند و گروهی دیگر شب یازدهم و سردرگمی زنان و نشستن زنان کنار پیکر مطهر شهدا و ریختن خاک روی سر و شیون‌ها را اولین مجلس عزاداری برای سیدالشهدا ذکر کرده‌اند. اما این که هردو توسط زنان انجام شد و اولین روضه خوان امام حسین در حادثه عاشورا زنان بودند، کسی اختلافی ندارد. تا جایی که پس از عاشورا و در مدت اسارت و بازگشت کاروان حسینی به مدینه این زنان بودند که راوی عاشورا شدند و حتی در برهه‌ای برای حفاظت از امام زمان خود (حضرت سجاد)، شخصیتی چون حضرت زینب به عنوان سخنگو و رهبر قیام بر کرسی خطابه تکیه زد و بر یزید شورید. عاشورا از زبان زنان بازمانده و اطفال عاشورا به جهان خارج رسید. اگر نبود خطابه‌های آتشین، پاسخ‌های صریح و حجت‌خواهی‌های حضرت زینب در مسیر کربلا تا شام و سپس مدینه به طور حتم امروز چیزی از سفر عاشورا باقی نمی‌ماند. آنچه در فلسفه وجودی عاشورا به مناسبت مجلس روضه

قرار گرفته، زنده نگه داشتن یک حماسه به تنهایی نیست. امام خمینی درباره اهمیت مجلس روضه سیدالشهدا می‌فرماید: «گریه کردن بر شهید، زنده نگه داشتن نهضت است، این که در روایت هست کسی که گریه بکند یا بگریاند... این جزایش بهشت است، این برای این است که حتی آنی که با صورت گریه دار خودش را، صورتش را می‌کند یک حال حزن به خودش می‌دهد و صورت گریه دار به خودش می‌دهد، این نهضت را دارد حفظ می‌کند؛ این نهضت امام حسین. سلام... علیه را حفظ می‌کند.» و حقیقتاً مجلس روضه به همین سبب است که اهمیت پیدا می‌کند.

تاریخ نیز نشان داده مجلس روضه با حضور زنان و حرکت زنان در عاشورا شکل گرفت و تا به امروز ادامه دارد، چرایی این موضوع رازمانی درک می‌کنیم که بدانیم چرا حضرت سیدالشهدا با اطلاع از شهادت، زنان و خانواده خود را همراه ساخت. این که پیشتر گفته شد زنان اولین مجلس و روضه امام حسین را برقرار کردند به همین سبب است و اگر نبود این حرکت و نهضت زینبی، معلوم نبود قرار است چه اسمی از نهضت حسینی، مبارزه با طاغوت، مظلومیت خواهی و عدالت خواهی امروز باقی بماند.

روی بام همسایه

هینریش کارل بروگرش، خاورشناس آلمانی قرن ۱۹ است که مجموعاً دو بار به ایران سفر کرده است. اولین سفر او به ایران در سال ۱۸۵۹ (همزمان با اولین سال‌های حکومت ناصرالدین شاه) همراه هیأتی بود که دولت پروس به ایران فرستاد. در همین سفر و با مرگ سفیر پروس، او به عنوان سفیر پروس انتخاب شد و تا سال ۱۸۶۱ در ایران بود.

متن زیر درباره عزاداری محرم از اولین سفرنامه او بانام «سفری به دربار سلطان صاحبقران» با ترجمه مهندس کرد بچه انتخاب شده است. او در سفرنامه دومش هم با عنوان «در سرزمین آفتاب» تأثیر مراسم عزاداری بر مردم را به خوبی توصیف کرده است:

«حدود ده روز قبل از محرم بود که مابعد از غروب آفتاب، صدای گریه و شیون غیرعادی‌ای شنیدیم که از پشت بام خانه مجاور باغ رستم‌آباد به گوش می‌رسید. سروصدا به همین گریه ختم نمی‌شد بلکه به فواصل معین یک عده با آهنگ اشعاری را می‌خواندند و متعاقب آن صدای برخورد دست‌ها با چیزی شنیده می‌شد. کنج‌کاو می‌گردیدم که با چه سرعتی باز نردبان به پشت بام ساختمان خود می‌کوبیدند.»

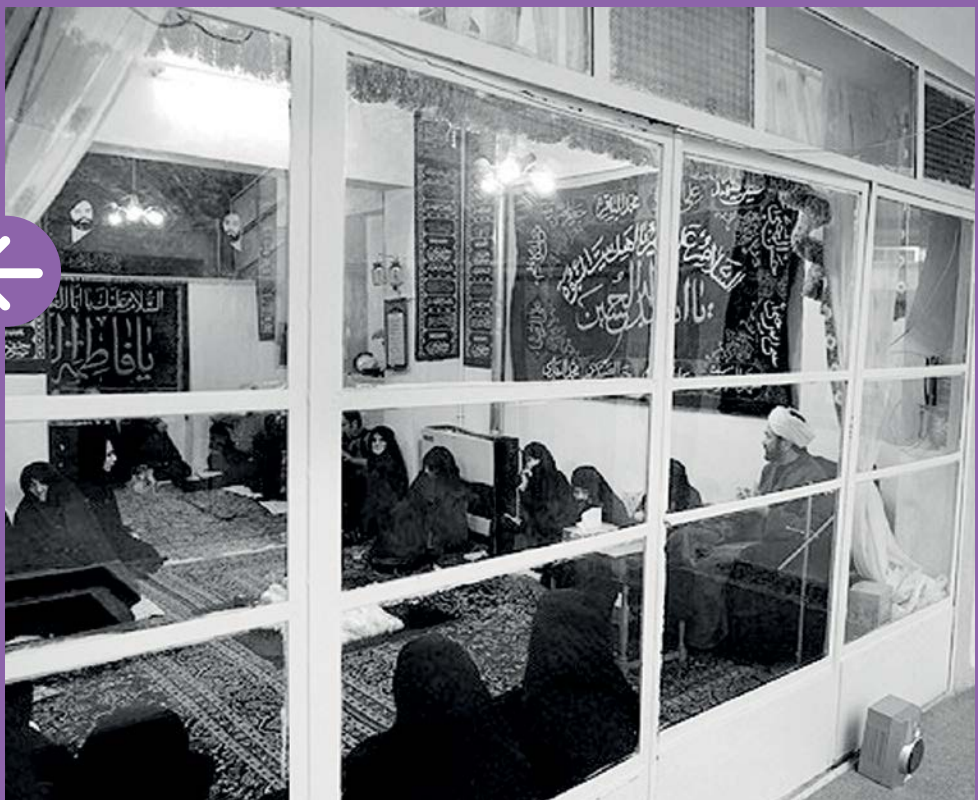
خود رفتیم و از آنجا نگاهی به پشت بام انداختیم. روی بام همسایه، قالی بزرگی را گسترده بودند. در بالای فرش یک روحانی سیاه‌پوش روی صندلی قرار گرفته بود و صاحب‌خانه وعده‌ای مرد به عادت ایرانی‌ها چهارزانو کنار یکدیگر روی فرش نشسته بودند. هوا کاملاً تاریک بود، ولی قیافه و چهره همه آنها در پرتو نور چند شمع که در زیر مَرَدَنگی روشن بودند به خوبی دیده می‌شد.

قیافه‌ها همه گرفته و متأثر و اشک‌آلود بود. روحانی و روضه‌خوان، ظلم و مصیبتی را که برخاندان علی رفته بود، شرح می‌داد و گوشه‌ای از واقعه کربلا را تشریح می‌کرد و حضار که تکمه پیراهن‌های خود را باز کرده بودند با دست بر سینه می‌کوفتند و درحالی که سرخود را زیر انداخته بودند، گریه و شیون می‌کردند. مجلس آن قدر تأثیربرانگیز بود که ما هم تحت تأثیر قرار گرفتیم. در این میان صدای گریه زنان از داخل اندرونی و حرمسرا به گوش می‌رسید و طولی نکشید که از پشت سر ما هم صدای ناله و گریه بلند شد و وقتی به عقب نگاه کردیم، خدمتکاران ایرانی خود را دیدیم که با صدای بلند گریه می‌کردند و بر سینه خود می‌کوبیدند.»

معرفی یک کتاب

از مقدمه کتاب «دهم ماه» که عکس‌های سعید کیایی است از مجالس روضه زنانه. (کتابی جمع و جور از نشر خیمه با عکس‌هایی که بخش کمتر دیده شده زندگی زنان را مستند کرده است):

فارغ از دلایلی که برای پایداری جمع‌های زنانه در طول زمان هست، روضه یا مجلس مذهبی برای یادآوری ائمه، دلیل دیگری هم برای بقا دارد: عشق و کشتی که در طول سالیان در نهاد مردم ریشه دارد، به گونه‌ای در نسل‌ها منتقل می‌شود و قدرت کانونی گردهم آوردن آدم‌ها را دارد. شاید در زمان‌ها یا مکان‌هایی این کشتی و میل در شکل‌ها و گونه‌های نا پذیرفته یا غیرطبیعی درآید، ولی در دوام و حقیقت وجود آن کشتی با وجود سیر تاریخی و تجربه تاریخی که از سر گذرانده ایم دیگری معنی است که شکی باشد.

عکس: فارس

